

Orașul Ștefănești

Județul Botoșani

Istoric

2013-04-26 15:03:41

Situat într-un areal locuit încă din neolitic, orașul Ștefănești cunoaște o istorie întinsă de-a lungul a 6 veacuri, care îl impune ca un centru de tradiție al comerțului și al vieții economice de pe valea Prutului, ca o vatră a culturii și a civilizației moldovenești. O primă atestare documentară a unei localități în acest areal este pusă în relație cu sederea îndelungată a domnitorului Ștefan al II-lea, în 1435, în satul Gura Baseului, de la care voievod se pare că ar proveni și actuala denumire de "Ștefănești". Bine poziționat la întretaiera drumurilor Iași - Hotin și Soroca - Suceava, postat strategic la vadul Prutului, Ștefănești va fi transformat la începutul domniei lui Ștefan cel Mare într-un oraș (Ocol Domnesc) cu o rază administrativă de 30-40 km., care va înflori cu timpul datorită sporirii tranzitului comercial. Astfel Balthasar de Piscia consemnează relatarea unor genovezi despre atacul tatarilor din 1476 când "au calcat târgul Ștefănești, așezat în preajma Sucevei"; mai târziu Miron Costin în Poema Polona (1694) îl denumește "miasto" (oras), iar Dimitrie Cantemir în Descrierea Moldovei (1716) îl creionează astfel: "Ștefăneștiul, târgusor (lat. opidium) de Prut în care turcii după ce au curățat râul, au ridicat un atelier de corabii și hambare cu hrană pentru oștile care se aflau la Hotin". Evoluția așezării nu este doar ascendentă, invaziile tatarilor, polonilor, cazacilor și deseori înfruntări armate din zona marcând momente de descreștere a localității până la perceperea lui ca un satuc.

Cu o economie agrară, prosperitatea Ștefăneștiului era determinată de perioadele de pace și de intensificarea schimburilor comerciale, așa încât abia în a doua jumătate a secolului al XVI-lea orașul devine un punct important pe hartile europene (cum ar fi cea a lui G. Reichersdorff din 1550 sau cea a lui D. Custos din 1596, etc.). Momentul corespunde cu schimbarea capitalei la Iași și cu extinderea rutei comerciale către Galați, ceea ce impune orașului ca popas obligatoriu de poșta pe ruta Drumul Furilor - Sleașul Hotinului (Galați-Hotin); acum la Ștefănești fiind atestat un han (1600), o piață mare (1593), o garnizoană numeroasă de 1000 oșteni (1612) și aproape 2000 de case (apreciere în epoca a unui vizitator: Tomasso Alberti, ceea ce îl determină pe marele istoric C. Giurascu să aproximeze populația de atunci la 10000 de locuitori).

Sfârșitul secolului al XVII-lea aduce o diminuare a importanței și o încetinire a evoluției târgului Ștefănești în principal datorită dispariției Ocolului Domnesc. Totodată se face trecerea către proprietatea boierească, care ajunge să stăpânească mai întâi parțial, apoi total proprietățile și viața economică. Astfel începând cu 1745 familia vistiерului Th. Paladi își face tot mai amplu simțita prezența pentru a ceda locul, după 1845, familiei hatmanului N. Mavrocordat. Implicarea acestor familii boieresti, navigabilizarea Prutului - menționată în 1711 și puternicul exod al evreilor, determinat de evoluția geopolitică a Imperiului Habsburgic în nord-vest și a Imperiului Tarist în est, impulsionează Ștefănești, care redevine un centru economic și comercial prin construirea atelierelor de croitorie, de prelucrare a pieilor, de fabricare a săpunului, a lumanărilor, a berii, prin apariția cuptoarelor de obținere a varului, a morilor, a brutăriilor, a velnitelor de tuică.

Deja în 1798 erau 199 de dughene conduse de comercianți români - specializați în prelucrarea pielii, evrei - specializați în importuri și comerțul cu bauturi și armeni. O clasificare a principalelor orașe ale Moldovei din 1600 situează Ștefănești pe locul 16 (la Heidenstein),

avand ca stema 2 pauni asezati fata in fata integrand un spic de grau si o stea in partea de jos, cu legenda in slavona, iar ca sigiliu o mana ce tine o floare de crin. In 1834 tadicul Nahum Friedman creeaza "Curtea rabinica din Stefanesti", care va deveni centrul hasidismului din Moldova si va orienta comunitatea evreiasca spre Stefanesti, astfel incat, de exemplu, in 1859 in Stefanesti erau 1457 de evrei. Usor-usor targusorul se modernizeaza si trece catre a alta etapa a istorie sale: in 1820 este atestat iluminatul public prin mentionarea a doi fanargii, in 1837 este atestat un feredeu (o baie), din 1839 se cunoaste o prima scoala, condusa de Ilie Mischievici, cu predare in limba germana si romana (alte scoli trebuie sa fi functionat pe langa biserici, cum o dovedeste personalul clerical numeros : cate 11-12 membri). In 1884 se construiesc sub conducerea dr. Ghe. Glod un spital cu o capacitate de 54 paturi.

In 1902 apare prima banca - Banca Dezvoltarea cu 102 membri. In fiinta "Liga cultural Stefan Octavian Iosif" avand 230 membri fondatori, apare Judecatoria, se construiesc noul sediu al Prefecturii, sunt amenajate primele captari de apa sistematizate, apare uzina electrica si prima moara actionata de aburi, ia fiinta Parcul Stefanesti, se ridica Hala din piata centrala , se modernizeaza caile de acces, apar dispensare, farmacii, prese de ulei, hambare pentru cereale. Un rol important in evolutia Stefanestilor l-a avut comunitatea evreiasca, atestata inca din 1604 (marturia lui Iosub din Lemberg), ce numara, pe la 1910, 2883 de membri. Ea dispunea de invatamant in limba materna si cunostea o infloritoare viata religioasa (existau la un moment dat 10 sinagogi -dintre care prima construita in 1720). La jumatatea secolului XX comunitatea evreiasca era implicata in vaste relatii comerciale internationale. Stefanesti este inzestrat cu "cel mai vechi monument religios din Moldova adaptat unor functii cu caracter defensiv" (V. Dragut) - biserica Cuv. Parascheva, inceputa probabil in timpul celei de a doua domnii a lui Stefan al IX-lea Tomsa (1621-1623).

Traditia locala o atribuie lui Stefan cel Mare, care se pare ca a ridicat o alta biserică cu hramul Sf. Procopie in apropiere de cea de astazi. Distrugerile si ruina aduse de al doilea razboi mondial incep sa fie depasite abia prin reorganizarea administrativa din 1968, cand se infiinteaza noi scoli primare si gimnaziale, Liceul de cultura generala, Muzeul "Stefan Luchian" , cinematografe, Casa de cultura Stefanesti, cand se extind retelele de telecomunicatii , radioul si televiziunea, cand apar fermele zootehnice, Statiunile pentru mecanizarea agiculturii, cand se asfalteaza reseaua de sosele, se electrifica toate satele dependente, cand incepe constructia Nodului hidrotehnic Stanca-Costesti (1978), cu misiunea de a regulariza debitul Prutului - impiedicand inundatiile si de a asigura necesarul de curent electric, dar care favorizeaza si intensificarea tranzitului catre Republica Moldova si constituirea celui mai mare sistem de irigatii din judet. Revolutia din 1989 antreneaza schimbari profunde in toate sferile de activitate ale localitatii, revigorandu-se viata economica, sociala si culturala: se deschide punctul vamal Stanca-Costesti, se liberalizeaza comertul, apar primele manifestari culturale cu caracter international: "Podul de flori", Festivalul "Florile Prutului".

Amplasarea geografica, conditiile climaterice, resursele naturale si nivelul de pregatire al fortei de munca din localitate ofera largi perspective dezvoltarii economice, sociale si culturale. In 2004 Stefanesti primeste statutul de oras prin Legea 79/2004 in urma referendumului local.